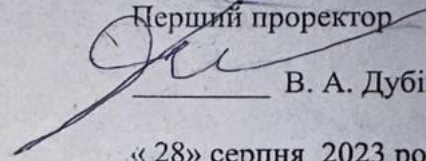


Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет природничо-економічний
Кафедра географії та методики її викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор


В. А. Дубінський

« 28 » серпня 2023 року

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія)»
спеціальності 014.07. Середня освіта. (Географія)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
мова навчання українська

2023 рік

Розробники програми: І. П. Касіяник, к.геогр.н, доцент кафедри географії та методики її викладання.
В. В. Гарбар, к. геогр. н, старший викладач кафедри географії та методики її викладання;
Б. В. Матвійчук, асистент кафедри географії та методики її викладання.

Ухвалено на засіданні кафедри географії та методики її викладання

Протокол № 9 від «28» серпня 2023 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми



підпис

І.П. Касіяник
ініціали та прізвище

Вступ

Практика здобувачів вищої освіти є невід'ємною частиною процесу підготовки фахівців у закладі вищої освіти. Практика передбачає отримання достатнього обсягу практичних вмінь і навичок роботи для забезпечення у майбутнього високого рівня виконання професійних обов'язків випускника. З цією метою освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Географія)» та навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) передбачено проходження виробничих практик упродовж навчання. Тривалість та терміни проведення практик визначені в освітньо-професійній програмі та навчальних планах.

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у ЗВО знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Наскрізна програма практики складена на основі ОПП «Середня освіта (Географія)» та навчальних планів для спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія).

Практична підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП «Середня освіта (Географія)» передбачає 2 виробничі практики.

Детальніше види практик та терміни їх проведення наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Шифр за ОПП. Назва практики	Семест р	Тижні	Кредит и ЄКТС
Виробнича			
ООК 09.01 виробнича педагогічна практика в закладах освіти	2	6	9
ООК 09.02 виробнича педагогічна практика в закладах освіти	3	6	9

ООК 09.01 виробнича педагогічна практика в закладах освіти

Мета: формування, поглиблення та систематизація теоретичних знань, практичних умінь і навичок, здібностей, мотивів, цінностей, стилю поведінки та діяльності, набутих під час попередньої підготовки студентів в освітньому процесі вищої школи, та необхідних для успішного виконання завдань природничої освіти й виховання учнів у майбутній професійній діяльності в умовах закладу загальної середньої освіти.

Завдання:

1. Систематично вести щоденник.
2. Ознайомитись зі школою, кабінетам географії, його матеріально-технічним забезпеченням. Зробити опис кабінету.
3. Ознайомитись із планом роботи школи, календарним планом вчителів географії та планом виховної роботи класного керівника. Зробити витяги із календарного та виховного планів на період проходження практики.
4. Відвідувати впродовж практики всі уроки географії, які проводить вчитель. Зробити аналіз уроків вчителя.
5. Ознайомитись із учнями класів, за якими закріплені, проаналізувати їх успішність з географії та інших предметів. Занотувати для себе список учнів класу та зробити висновки щодо аналізу їх успішності з географії, та інших предметів. З'ясувати, чи є у класі невстигаючі учні, виявити причини неуспішності на основі проведення бесіди, анкетування учнів.

6. Підготувати конспекти та провести пробні та залікові уроки.
7. Відвідувати та проаналізувати позакласні виховні заходи, які проводить вчитель географії або класний керівник.
8. Розробити сценарій та провести позакласний виховний захід на природничу тематику.
9. Виконати індивідуальне завдання та оформити його.
10. Розробити сценарій та провести позакласний виховний захід з педагогіки.
11. Виконати та належно оформити завдання з психології.
12. Проводити профорієнтаційну роботу з обов'язковим відображенням її змісту у щоденнику та звіті.
13. Брати участь у роботі з окремими учнями, що займаються науково-дослідною роботою, зокрема, в Малій академії.
14. Виготовляти та активно використовувати у навчальній роботі дидактичний матеріал, наочні посібники, допомагати вчителю в обладнанні кабінету.
15. Здійснювати систематичний аналіз своєї практичної діяльності та досвіду навчально-виховної роботи вчителя й школи. Робити відповідні записи у щоденнику.
16. Вчасно підготувати звітну документацію.
17. Брати участь у захисті практики та у роботі підсумкової конференції в університеті.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої та вищої освіти і на межі предметних галузей, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- Здатність оперувати сучасними методами, концепціями і теоретичними підходами у здійсненні дослідницьких проєктів; здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації.
- Здатність організовувати навчальну та наукову діяльність студентів закладу вищої освіти, вибудовувати та приводити в дію логічно завершену педагогічно-психологічну систему; здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів.
- Оволодіння знаннями та навиками зі складових дисциплін освітології: філософія освіти, історія освіти, освітня політика, освітнє право, управління освітою, економіка освіти, соціологія освіти, культурологія освіти.
- Здатність керуватися нормами законодавчої бази у професійній діяльності викладача закладу вищої освіти.
- Здатність критично мислити та генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.

Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності спеціальності:

- Здатність до поглиблення теоретичних та практичних знань у галузі освітніх та географічних наук і на межі предметних галузей.
- Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.
- Здатність вирішувати проблем раціонального перетворення і розвитку природних і господарських комплексів, розміщення населення, оптимізації.
- Здатність на основі розуміння сучасних наукових фактів, концепцій, теорій, принципів і методів приймати рішення з важливих проблем педагогіки, психології та географії і на межі предметних галузей.
- Здатність застосовувати сучасні методики та освітні технології в професійній

діяльності для забезпечення якості навчально-виховного процесу з географії.

- Здатність планувати і проводити навчальну, виховну діяльність та наукові дослідження в галузі освіти та географії і на межі предметних галузей.

Програмні результати навчання:

- Знати особливості розвитку сучасної педагогіки, психології та географічної науки.
- Знати і аналізувати основні методи і методики навчання і використовувати їх під час навчальної, наукової та виховної діяльності.
- Демонструвати знання про основні закономірності розвитку живих систем та окремих організмів, їх функціонування і використання.
- Використовувати інноваційні підходи для розв'язання конкретних педагогічних та географічних завдань.

Терміни проходження практики

Програма та терміни проведення практики визначаються навчальним планом, а організація практичної підготовки регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція)», затвердженого наказом ректора No 25-ОД від 3 липня 2024 р. (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>), згідно навчального плану підготовки фахівців спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Виробнича педагогічна практика в закладах освіти для здобувачів I курсу триває 6 тижнів (30 днів).

Організація проведення практики

Виробнича педагогічна практика студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) організовується деканатом факультету спільно з випускаючою кафедрою на основі наказу по університету, де затверджуються керівники практики. Безпосереднє керівництво практикою студентів здійснюють методист та факультетський керівник.

Перед початком виробничої педагогічної практики організовується інструктивна нарада, на якій здобувачам роз'яснюються мета, завдання та зміст практики, а також порядок її проходження. Обов'язковим елементом інструктивної наради є інструктаж з техніки безпеки під час проходження педагогічної практики у ЗЗСО

Після інструктивної наради керівники груп супроводжують студентів до ЗЗСО, де вони проходитимуть практику згідно із розподілом, підготовленим методистом з практики. Окрім цього, методист забезпечує практикантів направленнями на практику, засвідченими у встановленому порядку.

У ЗЗСО студентів закріплюють за 10 класами, у яких викладається географія. Під час практики студенти мають працювати як вчителі географії, а також як помічники класних керівників класів, за якими вони закріплені.

У кожній групі (по школах) на період практики визначають *старосту*. В обов'язки старости входить: організація та координування роботи студентів-практикантів; контроль та облік відвідування, ведення групового журналу; повідомлення студентів про консультації та розпорядження керівника практики.

Практиканти виконують свою діяльність згідно із Статутом ЗЗСО, дотримуються Правил внутрішнього розпорядку, виконують розпорядження вчителя, адміністрації та керівника практики.

Під час практики студенти зобов'язані вчасно приходити до ЗО. Їх робочий день у школі триває 6 годин.

Впродовж педагогічної практики студенти виконують наступні *види робіт*:

- знайомляться із документацією закладу освіти, викладача, куратора, керівника гуртка;
- детально вивчають календарне планування з географічних дисциплін, план виховної роботи куратора, план керівника гуртка та закладу освіти на період проходження практики;

- відвідують заняття географічних дисциплін та інші заняття з дисциплін природничого циклу;
- проводять пробні заняття;
- проводять залікові заняття про які обов'язково завчасно повідомляють керівника практики;
- проводять виховні заходи, анкетування;
- аналізують відвідані та проведені заняття;
- беруть участь у гуртковій роботі з географії;
- беруть участь у виховній та методичній роботі закладу освіти;
- виконують завдання з психології;
- виконують завдання з педагогіки;
- готують звітну документацію (щоденник, конспекти занять, виховного заходу, аналіз відвіданих занять, звіт тощо).

Після завершення періоду, відведеного на проходження педагогічної практики, студентам надається декілька днів на завершення оформлення звітної документації, яку вони мають у належному стані здати на кафедру.

Захист педагогічної практики проводиться після аналізу звітної документації керівниками практики через декілька днів після її завершення. Під час захисту студенти звітують про виконану роботу, обговорюють та аналізують результати, визначають недоліки, проблеми, які виникали під час роботи у школі, висловлюють пропозиції та побажання щодо покращання організації педагогічної практики у школі.

Підсумкова конференція проводиться з метою узагальнення отриманих результатів виробничої педагогічної практики в закладах освіти, демонстрації досягнень студентів, обговорення висловлених пропозицій, побажань студентів.

За результатами захисту практики, участі у конференції, із врахуванням оцінок, які виставили студентам керівники практики за виконання завдань, оформлення звітної документації та трудову дисципліну, проводяться підсумки практики та виставляється підсумкова оцінка роботи студентів.

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей

Підсумковою формою контролю практики є диференційований залік.

Поточний контроль діяльності практикантів здійснюється керівниками практики впродовж проходження студентами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи в освітній установі, залікових навчальних занять, виховних заходів відразу після їх проведення.

Критерії оцінювання залікових уроків студентів наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Критерії оцінювання залікового уроку	
Оцінка	Критерії оцінювання діяльності практиканта
10-12 Відмін- но	• досконало володіє навчальним матеріалом; • точно, чітко і правильно визначає мету уроку, вибирає ефективні методи, прийоми і засоби її реалізації; • комплексно вирішує задачі навчання, розвитку та виховання; • використовує додаткову наукову інформацію; • проводить урок згідно з планом-конспектом, вдало організовує кожен етап уроку, розподіляє час і досягає поставлених цілей; • активізує та утримує увагу учнів; • застосовує творчий методичний підхід, класичні та сучасні прийоми, наочність і дидактичні матеріали; • слідує за своїм мовленням, не вживає зайвих слів, слів-паразитів;

	• не припускається помилок, бачить та вчасно виправляє помилки учнів; • об'єктивно оцінює знання та поведінку учнів; • вміє аналізувати свою роботу, бачить її позитивні сторони та недоліки.
7-9 Добре	• недостатньо чітко формулює мету уроку, в недостатньо повному обсязі визначає обладнання; • недосконало володіє навчальним матеріалом; • при загально правильній методичній побудові уроку окремі прийоми та методи вибирає невдало; • проводить урок відповідно до плану, проте, якщо бачить недоцільність деяких видів роботи, не може вчасно перебудуватися; • створює на уроці робочу атмосферу, забезпечує дисципліну, але недостатнє володіє увагою учнів; • не припускається помилок, але не завжди помічає помилки учнів; • має незначний прояв творчості; • загалом мети уроку досягає; • вміє аналізувати свою роботу, бачить її позитивні сторони та недоліки; знає причини невдач та шляхи їх усунення.
4-6 Задові- льно	• конспект уроку не достатньо повно оформлений, структурний; • мету уроку визначає неточно та некоректно; • вибір методів і прийомів обмежений, шаблонний; • недосконало володіє навчальним матеріалом; • припускається мовних та фактичних помилок; • увага та дисципліна учнів низька; • не помічає помилок учнів; • мета уроку досягається частково; • не може зробити самоаналіз уроку; • не бачить усіх недоліків уроку та не знає шляхів їх усунення.
1-3 Незадо- вільно	• конспект уроку не достатньо повно оформлений, структурний; • має низький рівень володіння навчальною інформацією; • допускає грубе порушення методики проведення уроку; • не вміє організувати роботу класу; • не досягає мети уроку; • спостерігаються прояви непедагогічної поведінки студента.

Оцінка виховної роботи проводиться за її результативністю, вмінням використовувати різні форми, методи, прийоми, за здатністю співпрацювати з вчителями, учнями, батьками та проявляти творчість. Оцінює цю роботу класний керівник чи заступник директора з виховної роботи та керівник практики. Для оцінки педагогічної практики груповими керівниками та керівниками практики аналізується звітна документація.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення та захисту педагогічної практики шляхом цілісного оцінювання систематичної педагогічної діяльності студентів протягом усього періоду педагогічної практики.

Підсумкова оцінка за педагогічну практику формується на підставі оцінювання всіх видів робіт, передбачених змістом та завданнями практики, що визначені у програмі педагогічної практики. Зокрема, оцінюється рівень теоретичної підготовки та оволодіння педагогічними вміннями і навичками, якість проведення залікових та пробних уроків, виховних заходів, якість проведення та оформлення опису кабінету аналізу успішності учнів, вивчення екологічної культури учнів класу, виконання індивідуальної науково-дослідної роботи, виготовлення та використання унаочнень, дидактичних розробок, використання комп'ютерних технологій, а також виконання завдань із педагогіки і психології, якість оформлення документації та час її подання, участь у захисті результатів педагогічної практики, у звітній конференції після завершення педагогічної практики, дисциплінованість студента.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі критерії та показники:

- якість навчально-виховної роботи на уроках географії, (оформлення конспекту уроку, знання теоретичного матеріалу уроку, його наукова обґрунтованість, вміння організувати навчально-пізнавальну роботу учнів, контролювати та об'єктивно оцінювати навчальні досягнення учнів тощо);
- якість виховної роботи з класом та окремими учнями (оформлення сценарію виховного заходу, готовність до його проведення, вміння підготувати учнів, організувати їх роботу під час виховного заходу, загальна оцінка виховного заходу);
- якість індивідуальної дослідницької роботи, виконаної під час педагогічної практики (якість оформлення, змістовність, розкриття теми);
- характер проведення профорієнтаційної роботи;
- дисциплінованість, організованість, і відповідальне ставлення до роботи, ініціативність і творчість студента;
- якість оформлення звітної документації з педагогічної практики;
- своєчасність оформлення та здачі звітної документації.

Детально розподіл балів за всі види робіт студентів під час педагогічної практики наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

**Орієнтовний розподіл балів за різні види роботи практиканта
(денна форма навчання)**

Завдання з фаху	Завдання з педагогіки	Завдання з психології	Ведення звітної документації	Захист педагогічної практики	Рейтингова оцінка.
50 балів	15 балів	15 балів	10 балів	10 балів	100 балів

Практика оцінюється позитивно тільки у тому випадку, якщо студент успішно виконав усі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики.

Педагогічна практика завершується диференційованим заліком та оцінюється за 100-бальною системою, за шкалою ECTS та національною шкалою (табл. 4, табл. 5).

Таблиця 4

Підсумкове оцінювання педагогічної практики

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F		

Таблиця 5

Критерії підсумкового оцінювання педагогічної практики

Оцінка	Критерії
--------	----------

90-100 балів Відмінно	Студент у повному обсязі виконав усі завдання педагогічної практики. Залікові уроки та виховні заходи оцінено на 10-12 балів. Отримав високу оцінку вчителя, класного керівника та методистів за виконувану роботу. Під час виконання різних видів роботи в школі проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний, творчий. Завоював повагу серед учнів, педагогічного колективу школи, керівників педпрактики. У визначений термін здав досконало оформлену документацію.
75-89 балів Добре	Студент у повному обсязі виконав усі завдання педагогічної практики. Залікові уроки та виховні заходи оцінено на 7-9 і вище балів. Студент припускався деяких методичних помилок під час проведення занять, але зміг самостійно їх виправити або пояснити причину в процесі аналізу уроку чи виховного заходу. Проявив дисциплінованість, отримав позитивну оцінку роботи від педагогічного колективу школи, методистів і класних керівників. Вчасно оформив та здав звітну документацію.
60-74 бали Задовільно	Навчально-виховна робота студентом проведена в повному обсязі, усі завдання практики виконано. Залікові уроки та виховні заходи оцінено на 4-6 та вище балів. Студент проявив себе організованим, дисциплінованим, проте недостатньо самостійним та ініціативним. Під час залікових заходів допускалися несуттєві методичні помилки. Студент вчасно здав документацію, але при її оформленні допустився деяких неточностей або неповноти викладу.
менше 60 балів Незадовільно	Студент недобросовісно ставиться до своїх обов'язків, несистематично відвідує школу, пропускає заняття. За період практики не виконав усіх завдань, передбачених програмою практики. Виявив невідповідність до навчально-виховної роботи в школі.

Якщо програма практики не виконана із поважних причин, студенту надається можливість пройти практику та виконати завдання у вільний від навчання час.

Якщо студент не виконав усі завдання практики із неповажних причин – він отримує незадовільну оцінку і може бути відрахований із навчального закладу за неуспішність.

Підведення підсумків та результати оцінювання педагогічної практики оголошуються після підсумкової конференції.

Оцінка за педагогічну практику виставляється в залікову відомість і залікову книжку студента.

ООК 09.02 виробнича педагогічна практика в закладах освіти

Мета формування, поглиблення та систематизація теоретичних знань, практичних умінь і навичок, здібностей, мотивів, цінностей, стилю поведінки та діяльності, набутих під час попередньої підготовки студентів в освітньому процесі вищої школи, та необхідних для успішного виконання завдань природничої освіти й виховання учнів у майбутній професійній діяльності в умовах закладу загальної середньої освіти та закладу позашкільної освіти.

Завдання польової практики із картографії та топографії:

- Систематично вести щоденник.
- Ознайомитись зі школою, кабінетам географії, його матеріально-технічним забезпеченням. Зробити опис кабінету.
- Ознайомитись із планом роботи школи, календарним планом вчителів географії та планом виховної роботи класного керівника. Зробити витяги із календарного та виховного планів на період проходження практики.
- Відвідувати впродовж практики всі уроки географії, які проводить вчитель. Зробити аналіз уроків вчителя.
- Ознайомитись із учнями класів, за якими закріплені, проаналізувати їх успішність з географії та інших предметів. Занотувати для себе список учнів класу та зробити

висновки щодо аналізу їх успішності з географії, основ здоров'я та інших предметів. З'ясувати, чи є у класі невстигаючі учні, виявити причини неуспішності на основі проведення бесіди, анкетування учнів.

- Підготувати конспекти та провести пробні та залікові уроки та заняття гуртка.
- Відвідувати та проаналізувати позакласні виховні заходи, які проводить вчитель географії або класний керівник.
- Розробити сценарій та провести позакласний виховний захід на природничу тематику.
- Виконати індивідуальне завдання та оформити його.
- Розробити сценарій та провести позакласний виховний захід з педагогіки.
- Виконати та належно оформити завдання з психології.
- Проводити профорієнтаційну роботу з обов'язковим відображенням її змісту у щоденнику та звіті.
- Брати участь у гуртковій роботі географії.
- Брати участь у роботі з окремими учнями, що займаються науково-дослідною роботою, зокрема, в Малій академії.
- Виготовляти та активно використовувати у навчальній роботі дидактичний матеріал, наочні посібники, допомагати вчителю в обладнанні кабінету.
- Здійснювати систематичний аналіз своєї практичної діяльності та досвіду навчально-виховної роботи вчителя й школи. Робити відповідні записи у щоденнику.
- Вчасно підготувати звітну документацію.
- Брати участь у захисті практики та у роботі підсумкової конференції в університеті.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої та вищої освіти і на межі предметних галузей, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- Здатність оперувати сучасними методами, концепціями і теоретичними підходами у здійсненні дослідницьких проєктів; здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації.
- Здатність організовувати навчальну та наукову діяльність студентів закладу вищої освіти, вибудовувати та приводити в дію логічно завершену педагогічно-психологічну систему; здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів.
- Оволодіння знаннями та навиками зі складових дисциплін освітології: філософія освіти, історія освіти, освітня політика, освітнє право, управління освітою, економіка освіти, соціологія освіти, культурологія освіти.
- Здатність керуватися нормами законодавчої бази у професійній діяльності викладача закладу вищої освіти.
- Здатність критично мислити та генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.

Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності спеціальності:

- Здатність до поглиблення теоретичних та практичних знань у галузі освітніх та географічних наук і на межі предметних галузей.
- Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.
- Здатність вирішувати проблем раціонального перетворення і розвитку природних і господарських комплексів, розміщення населення, оптимізації.

- Здатність на основі розуміння сучасних наукових фактів, концепцій, теорій, принципів і методів приймати рішення з важливих проблем педагогіки, психології та географії і на межі предметних галузей.
- Здатність застосовувати сучасні методики та освітні технології в професійній діяльності для забезпечення якості навчально-виховного процесу з географії.
- Здатність планувати і проводити навчальну, виховну діяльність та наукові дослідження в галузі освіти та географії і на межі предметних галузей.

Програмні результати навчання:

- Знати особливості розвитку сучасної педагогіки, психології та географічної науки.
- Знати і аналізувати основні методи і методики навчання і використовувати їх під час навчальної, наукової та виховної діяльності.
- Демонструвати знання про основні закономірності розвитку живих систем та окремих організмів, їх функціонування і використання.
- Використовувати інноваційні підходи для розв'язання конкретних педагогічних та географічних завдань.

Терміни проходження практики

Програма та терміни проведення практики визначаються навчальним планом, а організація практичної підготовки регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція)», затвердженого наказом ректора No 25-ОД від 3 липня 2024 р. (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>), згідно навчального плану підготовки фахівців спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Виробнича педагогічна практика в закладах освіти для здобувачів II курсу триває 6 тижнів (30 днів).

Організація проведення практики

Виробнича педагогічна практика студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) організовується деканатом факультету спільно з випусковою кафедрою географії та методики її викладання на основі наказу по університету. Наказом затверджуються керівники практики.

Виробнича педагогічна практика у закладах освіти у 3 семестрі складається із 2 змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Виробнича педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти. *Базами для проходження педагогічної практики* обирають ЗЗСО міста Кам'янця-Подільського та України із високим науково-методичним рівнем забезпечення навчально-виховного процесу, сучасною матеріально-технічною базою та висококваліфікованими вчителями. Студенти працюють у 11 класах. Тривалість – 4 тижні.

Змістовий модуль 2. Виробнича педагогічна практика у закладах позашкільної освіти. Базою для проходження педагогічної практики є Туристсько-краєзнавчий відділ Кам'янець-Подільського позашкільного навчально-виховного об'єднання. Тривалість – 2 тижні.

Перед початком педагогічної практики проводиться інструктивна нарада, під час якої до відома студентів доводяться мета, завдання та зміст практики, розглядається порядок проходження, правила поведінки, особливості обліку та оцінювання тощо. Обов'язковим елементом інструктивної наради є інструктаж з техніки безпеки під час проходження педагогічної практики у ЗЗСО та ЗПО.

Після інструктивної наради керівники груп супроводжують студентів до ЗЗСО, де вони проходять практику згідно із розподілом, підготовленим методистом з практики. Окрім цього, методист забезпечує практикантів направленнями на практику, засвідченими у встановленому порядку.

У ЗЗСО студентів закріплюють за 11 класами, у яких викладається географія. Під час практики студенти мають працювати як вчителі географії, а також як помічники класних керівників класів, за якими вони закріплені.

У ЗПО студенти співпрацюють із керівниками гуртків та групами, з якими вони співпрацюють.

У кожній групі (по школах) на період практики визначають **старосту**. В обов'язки старости входить: організація та координування роботи студентів-практикантів; контроль та облік відвідування, ведення групового журналу; повідомлення студентів про консультації та розпорядження керівника практики.

Практиканти виконують свою діяльність згідно із Статутом ЗЗСО, дотримуються Правил внутрішнього розпорядку, виконують розпорядження вчителя, адміністрації та керівника практики.

Під час практики студенти зобов'язані вчасно приходити до ЗО. Їх робочий день у школі триває 6 годин.

Впродовж педагогічної практики студенти виконують наступні **види робіт**:

- знайомляться із документацією закладу освіти, викладача, куратора, керівника гуртка;
- детально вивчають календарне планування з географічних дисциплін, план виховної роботи куратора, план керівника гуртка та закладу освіти на період проходження практики;
- відвідують заняття географічних дисциплін та інші заняття з дисциплін природничого циклу;
- проводять пробні заняття;
- проводять залікові заняття про які обов'язково завчасно повідомляють керівника практики;
- проводять виховні заходи, анкетування;
- аналізують відвідані та проведені заняття;
- беруть участь у гуртковій роботі з географії;
- беруть участь у виховній та методичній роботі закладу освіти;
- виконують завдання з психології;
- виконують завдання з педагогіки;
- готують звітну документацію (щоденник, конспекти занять, виховного заходу, аналіз відвіданих занять, звіт тощо).

Після завершення періоду, відведеного на проходження педагогічної практики, студентам надається декілька днів на завершення оформлення звітної документації, яку вони мають у належному стані здати на кафедру.

Захист педагогічної практики проводиться після аналізу звітної документації керівниками практики через декілька днів після її завершення. Під час захисту студенти звітують про виконану роботу, обговорюють та аналізують результати, визначають недоліки, проблеми, які виникали під час роботи у школі, висловлюють пропозиції та побажання щодо покращання організації педагогічної практики у школі.

Підсумкова конференція проводиться з метою узагальнення отриманих результатів виробничої педагогічної практики в закладах освіти, демонстрації досягнень студентів, обговорення висловлених пропозицій, побажань студентів.

За результатами захисту практики, участі у конференції, із врахуванням оцінок, які виставили студентам керівники практики за виконання завдань, оформлення звітної документації та трудову дисципліну, проводяться підсумки практики та виставляється підсумкова оцінка роботи студентів.

Педагогічна практика завершується **диференційованим заліком** та оцінюється за 100-бальною шкалою: 90-100 балів – відмінно; 75-89 балів – добре; 60-74 – задовільно; менше 60 балів – незадовільно.

Практика оцінюється позитивно тільки у тому випадку, якщо студент успішно виконав усі види робіт, передбачених програмою практики.

Критерії оцінювання результатів практики та визначення рівня сформованості компетентностей

Підсумковою формою контролю практики є диференційований залік.

Поточний контроль діяльності практикантів здійснюється керівниками практики впродовж проходження студентами педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи в освітній установі, залікових навчальних занять, виховних заходів відразу після їх проведення.

Критерії оцінювання залікових уроків студентів наведено у таблиці 6.

Таблиця 6

Критерії оцінювання залікового уроку	
Оцінка	Критерії оцінювання діяльності практиканта
10-12 відмінно	• досконало володіє навчальним матеріалом; • точно, чітко і правильно визначає мету уроку, вибирає ефективні методи, прийоми і засоби її реалізації; • комплексно вирішує задачі навчання, розвитку та виховання; • використовує додаткову наукову інформацію; • проводить урок згідно з планом-конспектом, вдало організовує кожен етап уроку, розподіляє час і досягає поставлених цілей; • активізує та утримує увагу учнів; • застосовує творчий методичний підхід, класичні та сучасні прийоми, наочність і дидактичні матеріали; • слідує за своїм мовленням, не вживає зайвих слів, слів-паразитів; • не припускається помилок, бачить та вчасно виправляє помилки учнів; • об'єктивно оцінює знання та поведінку учнів; • вміє аналізувати свою роботу, бачить її позитивні сторони та недоліки.
7-9 добре	• недостатньо чітко формулює мету уроку, в недостатньо повному обсязі визначає обладнання; • недосконало володіє навчальним матеріалом; • при загально правильній методичній побудові уроку окремі прийоми та методи вибирає невдало; • проводить урок відповідно до плану, проте, якщо бачить недоцільність деяких видів роботи, не може вчасно перебудуватися; • створює на уроці робочу атмосферу, забезпечує дисципліну, але недостатнє володіє увагою учнів; • не припускається помилок, але не завжди помічає помилки учнів; • має незначний прояв творчості; • загалом мети уроку досягає; • вміє аналізувати свою роботу, бачить її позитивні сторони та недоліки, знає причини невдач та шляхи їх усунення.
4-6 задовільно	• конспект уроку не достатньо повно оформлений, структурний; • мету уроку визначає неточно та некоректно; • вибір методів і прийомів обмежений, шаблонний; • недосконало володіє навчальним матеріалом; • припускається мовних та фактичних помилок; • увага та дисципліна учнів низька; • не помічає помилок учнів; • мета уроку досягається частково; • не може зробити самоаналіз уроку; • не бачить усіх недоліків уроку та не знає шляхів їх усунення.
1-3	• конспект уроку не достатньо повно оформлений, структурний;

незадовільно	• має низький рівень володіння навчальною інформацією; • допускає грубе порушення методики проведення уроку; • не вміє організувати роботу класу; • не досягає мети уроку; • спостерігаються прояви непедагогічної поведінки студента.
---------------------	--

Оцінка виховної роботи проводиться за її результативністю, вмінням використовувати різні форми, методи, прийоми, за здатністю співпрацювати з вчителями, учнями, батьками та проявляти творчість. Оцінює цю роботу класний керівник чи заступник директора з виховної роботи та керівник практики. Для оцінки педагогічної практики груповими керівниками та керівниками практики аналізується звітна документація.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення та захисту педагогічної практики шляхом цілісного оцінювання систематичної педагогічної діяльності студентів протягом усього періоду педагогічної практики.

Підсумкова оцінка за педагогічну практику формується на підставі оцінювання всіх видів робіт, передбачених змістом та завданнями практики, що визначені у програмі педагогічної практики. Зокрема, оцінюється рівень теоретичної підготовки та оволодіння педагогічними вміннями і навичками, якість проведення залікових та пробних уроків, виховних заходів, якість проведення та оформлення опису кабінету аналізу успішності учнів, вивчення екологічної культури учнів класу, виконання індивідуальної науково-дослідної роботи, виготовлення та використання унаочнень, дидактичних розробок, використання комп'ютерних технологій, а також виконання завдань із педагогіки і психології, якість оформлення документації та час її подання, участь у захисті результатів педагогічної практики, у звітній конференції після завершення педагогічної практики, дисциплінованість студента.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі критерії та показники:

- якість навчально-виховної роботи на уроках географії, (оформлення конспекту уроку, знання теоретичного матеріалу уроку, його наукова обґрунтованість, вміння організувати навчально-пізнавальну роботу учнів, контролювати та об'єктивно оцінювати навчальні досягнення учнів тощо);
- якість виховної роботи з класом та окремими учнями (оформлення сценарію виховного заходу, готовність до його проведення, вміння підготувати учнів, організувати їх роботу під час виховного заходу, загальна оцінка виховного заходу);
- якість індивідуальної дослідницької роботи, виконаної під час педагогічної практики (якість оформлення, змістовність, розкриття теми);
- характер проведення профорієнтаційної роботи;
- дисциплінованість, організованість, і відповідальне ставлення до роботи, ініціативність і творчість студента;
- якість оформлення звітної документації з педагогічної практики;
- своєчасність оформлення та здачі звітної документації.

Детально розподіл балів за всі види робіт студентів під час педагогічної практики наведено у таблиці 7.

Таблиця 7

**Орієнтовний розподіл балів за різні види роботи практиканта
(денна форма навчання)**

Завдання з фаху	Завдання з педагогіки	Завдання з психології	Ведення звітної документації	Захист педагогічної практики	Рейтингова оцінка.

60 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	100 балів
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------

Практика оцінюється позитивно тільки у тому випадку, якщо студент успішно виконав усі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики.

Педагогічна практика завершується диференційованим заліком та оцінюється за 100-бальною системою, за шкалою ECTS та національною шкалою (табл. 8, табл. 9).

Таблиця 8

Підсумкове оцінювання педагогічної практики

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F		

Таблиця 9

Критерії підсумкового оцінювання педагогічної практики

Оцінка	Критерії
90-100 балів Відмінно	Студент у повному обсязі виконав усі завдання педагогічної практики. Залікові уроки та виховні заходи оцінено на 10-12 балів. Отримав високу оцінку вчителя, класного керівника та методистів за виконувану роботу. Під час виконання різних видів роботи в школі проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний, творчий. Завоював повагу серед учнів, педагогічного колективу школи, керівників педпрактики. У визначений термін здав досконало оформлену документацію.
75-89 балів Добре	Студент у повному обсязі виконав усі завдання педагогічної практики. Залікові уроки та виховні заходи оцінено на 7-9 і вище балів. Студент припускався деяких методичних помилок під час проведення занять, але зміг самостійно їх виправити або пояснити причину в процесі аналізу уроку чи виховного заходу. Проявив дисциплінованість, отримав позитивну оцінку роботи від педагогічного колективу школи, методистів і класних керівників. Вчасно оформив та здав звітну документацію.
60-74 бали Задовільно	Навчально-виховна робота студентом проведена в повному обсязі, усі завдання практики виконано. Залікові уроки та виховні заходи оцінено на 4-6 та вище балів. Студент проявив себе організованим, дисциплінованим, проте недостатньо самостійним та ініціативним. Під час залікових заходів допускалися несуттєві методичні помилки. Студент вчасно здав документацію, але при її оформленні допустився деяких неточностей або неповноти викладу.
менше 60 балів Незадовільно	Студент недобросовісно ставиться до своїх обов'язків, несистематично відвідує школу, пропускає заняття. За період практики не виконав усіх завдань, передбачених програмою практики. Виявив невідповідність до навчально-виховної роботи в школі.

Якщо програма практики не виконана із поважних причин, студенту надається можливість пройти практику та виконати завдання у вільний від навчання час.

Якщо студент не виконав усі завдання практики із неповажних причин – він отримує незадовільну оцінку і може бути відрахований із навчального закладу за неуспішність.

Підведення підсумків та результати оцінювання педагогічної практики оголошуються після підсумкової конференції.

Оцінка за педагогічну практику виставляється в залікову відомість і залікову книжку студента.

Література

Основна:

1. Географія та економіка 6-11 кл. навчальні програми, інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році / Укладач Р.В. Гладковський. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта. – 20-27.11.2002.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» (від 13 травня 1999 р.) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – №9: Законодавство України про загальну середню освіту. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – С. 31-54.
4. Касіяник І. П., Мендерецький В. В., Мисько В.З. Методика навчання географії(теоретичний аспект).Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. І доп. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 234 с.
5. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). - Кам.-Под.: «Друкарня Рута», 2017. - 214 с.
6. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип. І. – К., 1994. – С. 111-131.
7. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип. І. – К., 1994. – С. 139-153.
8. Топузов О. М. Загальна методика навчання географії: підручник [з грифом МОНМС України] [Текст] /О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. - К.: ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.
9. Туристсько-краєзнавчий відділ К-ППНВО :
<https://kp-pnvo.pp.ua/nashi-hurtky/turystsko-kraieznavchyi-viddil/>.